

усі реформаторські починання попереднього уряду, активізувало проросійські сили.

До речі, можемо співставити і періоди правління Л. Кучми в Україні та чилійського диктатора А. Піночета: український президент, незважаючи на жорсткість методів свого політичного впливу, зумів вивести Україну з глибокої економічної кризи, в той час як А. Піночет фактично врятував свою країну завдяки структурним економічним реформам та раціоналізації управлінського апарату держави.

Таким чином, головним чинником у протистоянні гібридному впливу виступає свобода.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-618-1-4>

ПРО ПАМ'ЯТЬ ЯК АКТИВНИЙ РЕСУРС СУЧАСНОЇ ГЛОКАЛЬНОЇ АГРЕСІЇ

Король В. Г.

старший науковий співробітник

Військовий інститут Київського національного університету

імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

Трагедії масштабу Голокосту й Голодомору традиційно осмислювалися як події минулого, історична спадщина, моральний урок і культурна пам'ять. Та глокально-симультанна сучасність радикально змінила цю оптику. Межі між «було», «є» і «буде» розмилися, бо різні фази глокальної геноцидної агресії РФ проти України відбуваються не послідовно, а одночасно, зосібна на вербальному, символічному та когнітивному рівнях.

У такому середовищі історичні катастрофи перестають бути лише предметом вивчення й вшанування. Вони входять у теперішнє як ресурс комунікаційно-контентного застосування.

Світовий сплеск антисемітизму доводить, що Голокост не є завершеною історією, він реактуалізується через нові форми ненависті, заперечення, інструменталізації пам'яті. Аналогічно й Голодомор України не залишається трагедією лише ХХ століття, бо сьогодні Україна знову перебуває в умовах геноцидного тиску з боку РФ – знищення спрямоване не тільки на людей і державність, а й на історичну тяглість, культурну присутність, саму можливість бути суб'єктом континентальної та світової історії.

У цьому сенсі пам'ять вже давно не ритуал. Вона знову стала полем сучасного протистояння.

Коли очільниця Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн напередодні Міжнародного дня пам'яті жертв Голокосту говорила про неприпустимість спотворення пам'яті, боротьбу з антисемітизмом, відповідальність за збереження історичної правди – це формує важливу міжнародну рамку [1]. Але водночас реальність демонструє, що пам'ять уже використовується як інструмент антропологічно-когнітивної агресії через перекручування фактів, нормалізацію ненависті, перетворення історії на зброю масового враження. Відтак ми маємо усвідомлювати, що зараз йдеться не лише про захист минулого, а про захист теперішнього, а значить і майбутнього.

Саме тому формати дат, церемоній і декларацій в історичному розрізі виявляються недостатніми, якщо вони залишаються на рівні планових заходів (очільниця Єврокомісії наголосила на впровадженні Стратегії ЄС щодо боротьби з антисемітизмом [2]). Умови глокальної геноцидної агресії РФ та колективного путінізму вимагають іншої цивілізаційної парадигми формування постійних умов спроможності дії, тобто підтримання балансу знань, умінь і досвідів, які безпосередньо вимірюють стан цивілізованості через якості мирності, безпеки середовищ і захисту людської гідності в екуменічному масштабі.

На цьому тлі сама дипломатична риторика «миру» за відсутності припинення глокальної агресії набуває іншого звучання. У середовищі активізованого антисемітизму, українофобії, антизахідних кампаній та демонтажу міжнародного права слово «мир» легко перетворюється на евфемізм прийняття нав'язаних умов, тобто капітуляції не лише України, а й світу з усталеним міжнародним правом. Не тому, що мир є хибною цінністю, а тому, що без відновлення справедливих рамок міжнародного права він починає означати адаптацію до диктату [3]. У такій ситуації агресори не опиняються на лаві підсудних, вони генеративно формують публічний порядок денний у світі. Таким чином формуються нові стандарти архітектури «миру», де замість припинення агресії обговорюються територіальні поступки, замість міжнародного права ратують за баланс інтересів, а замість багатосторонності нав'язують неформальні (неправові) вузькі формати взаємин, базованих на пріоритеті сили. У такій конфігурації одна сторона накопичує асиметричну перевагу, тоді як інша опиняється всередині рамки, створеної глокальним агресором.

Тому важливо усвідомити, що ні Голокост, ні Голодомор, ні геноцидність як практика не зникли з цивілізаційного простору – вони трансформувалися й діють у нових формах. Масштаб виклику – глобальний.

Актуалізовані історичні трагедії перестали бути лише минулим й стали частиною теперішнього екзистенційного протистояння з системою путінізму, яка культивує антисемітизм і геноцидність як інструменти сучасного наступу на цивілізацію.

Досвід Голокосту і Голодомору вчить не лише пам'ятати. Він свідчить, що цивілізаційність не зберігається автоматично. Вона потребує постійної дії – балансу знань, вмінь і досвідів, здатності розпізнавати дегуманізацію на ранніх стадіях і готовності захищати середовищно-просторову безпеку людини як базову цінність.

Література:

1. «Глава Єврокомісії: Збереження пам'яті про Голокост – наша спільна відповідальність і зобов'язання». *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/4084484-glava-evrokomisii-zberezenna-pamati-pro-golokost-nasa-spilna-vidpovidalnist-i-zobovazanna.html> (дата звернення: 31.03.2026).

2. EU presents first-ever Strategy on combating antisemitism and fostering Jewish life. *European Commission*. URL: <https://euneighbourseast.eu/news/latest-news/eu-presents-first-ever-strategy-on-combating-antisemitism-and-fostering-jewish-life/> (дата звернення: 31.03.2026).

3. Оксана Ханас. «Не бачить іншого способу»: Трамп наполягає на виведенні ЗСУ з Донбасу, – Зеленський. *Фокус*. URL: <https://focus.ua/uk/politics/749027-ne-bachit-inshogo-sposobu-tramp-napolyagaye-na-vivedenni-zsu-z-donbasu-zelenskiy> (дата звернення: 31.03.2026).